

UZASADNIENIE

W dniu 5 czerwca 2018 roku Miejski Rzecznik Konsumentów w S. działający na rzecz E. Z. wniósł o ustalenie, że kontrakt o nazwie: „Umowa Sprzedaży (...) (...) nr (...) (...) z dnia 21 lipca 2017 roku” zawarte pomiędzy E. Z. a (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. jest nieważny ze względu na skuteczne uchylenie się przez konsumenta od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu oraz że nie istnieje roszczenie żądane przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wyrażone w nocie obciążeniowej o numer (...). W uzasadnieniu żądania pozwu powód wskazał, że dnia 21 lipca 2017 roku E. Z., jako konsumentka, zawarła z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. umowę sprzedaży energii elektrycznej. Do zawarcia umowy doszło w mieszkaniu E. Z., a przedstawiciel pozwanej podkreślał, że jest pracownikiem dotychczasowego dostawcy energii elektrycznej, tj. (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w P., a jego wizyta związana jest z koniecznością zmiany umowy, która to zmiana ma jedynie charakter formalny i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną. Nie informował natomiast, że jest przedstawicielem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W., a zawarcie przedmiotowej umowy zmierza do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej. Jedynym dokumentem jaki przedstawiono konsumentce była sama umowa, bez stanowiących jej integralną część cenników i regulaminów. E. Z. jest osobą starszą, schorowaną, zaufała twierdzeniom domokrażców i bez zapoznania się z treścią przedstawionych jej dokumentów, podpisała je. Była zapewniana, że zmienia się taryfa dotychczasowego operatora na korzystniejszą cenowo. Nieprawidłowości w sposobie zawierania przez pozwaną spółkę umów zostały wskazane w decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konsumentów i Konkurencji z dnia 30 grudnia 2016 roku nr (...), a Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wszczął postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia pozwanej koncesji na obrót energii elektrycznej. O tym, że podpisując przedmiotową umowę zmieniła sprzedawcę energii elektrycznej i dostawcę gazu, E. Z. dowiedziała się, kiedy otrzymała pismo od dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej. E. Z. skierowała do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Pozwana nie uznała tego oświadczenia za skuteczne, podkreślając, że konsumentka podpisała liczne dokumenty. Pozwana w żaden, merytoryczny sposób nie ustosunkowała się do przedstawionych przez konsumentkę zarzutów. Pismem z dnia 22 listopada 2017 roku E. Z. złożyła oświadczenie o wypowiedzeniu umowy sprzedaży energii elektrycznej. W odpowiedzi pozwana spółka poinformowała konsumentkę, że w związku z przedterminowym rozwiązaniem umowy jest uprawniona do naliczenia E. Z. opłaty jednorazowej w wysokości 17 złotych za każdy miesiąc, który pozostał do końca trwania umowy. W ocenie strony powodowej okoliczności, w jakich doszło do zawarcia przedmiotowych umów oraz ich warunki, uzasadniają złożenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Wprawdzie konsumentka nie zapoznała się z treścią dokumentów obejmujących warunki umowy, jednakże działała ona w zaufaniu do przedstawiciela drugiej strony umowy, a treść przedłożonej do podpisu umowy różniła się od przedstawionych jej warunków co do nazwy sprzedawcy energii elektrycznej. Błąd dotyczył zatem treści czynności prawnej i był również istotny w rozumieniu przepisu art. 84 § 2 k.c. Nadto zawarta umowa powodowała dla konsumentki dodatkowe problemy natury organizacyjnej, jak konieczność osobnego opłacania faktur za dostarczanie energii elektrycznej i za samą sprzedaż. Ponadto E. Z. jako osoba starsza dokonuje zapłaty za pośrednictwem poczty, gdzie każdy przelew wiąże się z dodatkową opłatą (w wysokości 3 złotych 40 groszy), nie wspominając już o konieczności ponownego udania się do placówki pocztowej, gdyż rachunki za sprzedaż i dostawę energii nie przychodzą jednocześnie, co dla osoby starszej wiąże się z dodatkowymi niedogodnościami. Pod wątpliwość poddać również należy rzekomą korzyść cenową, jaką miała odnieść konsumentka w związku z zawarciem nowej umowy z pozwaną spółką. Zmiana operatora wiązała się dla konsumentki z koniecznością opłacania rachunków prognozowanych, które znacząco przewyższały dotychczas płacone przez nią opłaty za zużytą energię. Jakkolwiek na koniec roku pozwana dokonałaby stosownego wyrównania, to do tego czasu konsumentka nie może obracać swoimi pieniędzmi. Taka sytuacja wiąże się z niedogodnościami, szczególnie dla osób starszych, posiadających niewielkie przychody, dla których dostęp do tych dodatkowych pieniędzy może stanowić różnicę pomiędzy zakupieniem bądź nie koniecznych leków, czy nawet jedzenia. Ponadto, porównanie cen pozwanej z cenami innych przedsiębiorstw energetycznych wskazuje, że ceny oferowane przez pozwaną są takie same albo nawet znacznie wyższe od tych oferowanych przez konkurencję. W tej sytuacji uzasadnione jest przyjęcie, że gdyby konsumentka nie działała pod

wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie nie złożyłaby oświadczenia o zawarciu przedmiotowej umowy. E. Z. ma interes prawny w wytoczeniu powództwa w niniejszej sprawie, ponieważ zachodzi potrzeba usunięcia niepewności prawnej co do obowiązku zapłaty na rzecz pozwanej opłat wyrównawczych.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. oświadczyła, że uznaje powództwo w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. w zakresie swojej działalności zajmuje się m.in. dystrybucją paliw gazowych w systemie sieciowym, wytwarzaniem i handlem paliw gazowych.

Bezsporne, a nadto: wydruk KRS pozwanej – k. 11-12.

E. Z. była związana umową sprzedaży energii elektrycznej dla gospodarstwa domowego przy ul. (...) w S. zawartą z (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w P..

Bezsporne

W dniu 21 lipca 2017 roku w mieszkaniu E. Z. w S. przy ul. (...) pojawił się przedstawiciel (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. P. P.. Poinformował on E. Z., że zachodzi potrzeba dokonania zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej, która to zmiana ma charakter jedynie formalny i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną. Zmiana umowy miała dotyczyć jedynie zmiany taryfy i cennika sprzedawcy energii elektrycznej. Nie informował E. Z., że jest przedstawicielem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. i że zawarcie umowy na przedstawionych przez niego warunkach oznacza zmianę dotychczasowego sprzedawcy energii elektrycznej na (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Z uwagi na fakt, że przedstawione przez P. P. informacje dotyczące zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej nie budziły wątpliwości co do tego, że umowa ta nie prowadzi do zmiany sprzedawcy energii elektrycznej, a na podstawie jej postanowień rachunki za energię elektryczną będą niższe, E. Z. podpisała przedłożony jej formularz umowy sprzedaży energii elektrycznej (...)_US z dnia 21 lipca 2017 roku bez zapoznania się z jej treścią. Przy zawarciu umowy E. Z. nie okazano ani nie doręczono ogólnych warunków umowy sprzedaży energii ani cennika promocyjnego.

Bezsporne

Umowa sprzedaży energii elektrycznej nr (...)(...) z dnia 21 lipca 2017 roku została zawarta na czas określony 60 miesięcy.

Zgodnie z postanowieniem § 1 pkt 3 umowy (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. zobowiązała się do sprzedaży odbiorcy – E. Z. energii elektrycznej, a odbiorca zobowiązał się do jej kupna i odbioru dla punktu odbioru energii elektrycznej na warunkach określonych w umowie, ogólnych warunkach umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz cenniku promocyjnym.

Odbiorca uprawniony był do wypowiedzenia umowy bez podania przyczyny poprzez złożenie pisemnego oświadczenia o wypowiedzeniu. Umowa ulega rozwiązaniu z ostatnim dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym oświadczenie o wypowiedzeniu wpłynęło do sprzedawcy. Odbiorca mógł wskazać późniejszy termin rozwiązania umowy.

Zgodnie z postanowieniem § 4 pkt 2 umowy w przypadku wypowiedzenia przez odbiorcę umowy zawartej na czas określony przed upływem okresu 60 miesięcy odbiorca miał zapłacić sprzedawcy opłatę jednorazową z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy zawartej na czas określony. Wysokość opłaty jednorazowej wynika z pomnożenia stawki 17 złotych przez liczbę pełnych miesięcy, o które została skrócona umowa zawarta na czas określony 60 miesięcy.

Bezsporne, a nadto dowód: umowa sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US - k. 13-15

E. Z. dowiedziała się, że zawierając umowę sprzedaży energii elektrycznej nr (...)(...) z dnia 21 lipca 2017 roku dokonała zmiany sprzedawcy energii elektrycznej z pisma przesłanego jej przez (...) Spółkę Akcyjną w P..

Bezsporne

W piśmie z dnia 27 października 2017 roku skierowanym do (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. E. Z. oświadczyła, że uchyła się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu o zawarciu umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 21 lipca 2017 roku. E. Z. wskazała, że w chwili podpisywania umowy działała w mylnym przekonaniu, wywołanym zapewnieniami P. P., że jest on przedstawicielem (...) Spółki Akcyjnej w P..

W odpowiedzi (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zaprzeczyła, aby istniały przesłanki do złożenia przez E. Z. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli pod wpływem błędu, wskazując, że z treści dokumentów, które opatrzyła własnoręcznym podpisem jednoznacznie wynika, że stroną umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 21 lipca 2017 roku jest (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W..

Bezsporne, a nadto dowód: pismo pozwanej z dnia 8 listopada 2017 roku – k. 16-18.

W piśmie z dnia 22 listopada 2017 roku E. Z. oświadczyła, że wypowiada umowę sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 21 lipca 2017 roku.

Bezsporne, a nadto dowód: pismo E. Z. z dnia 18 grudnia 2017 roku – k. 19.

W odpowiedzi (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. poinformowała E. Z., że umowa zostanie rozwiązana z dniem 31 grudnia 2017 roku i że w związku z jej przedterminowym rozwiązaniem uprawniona do naliczenia opłaty jednorazowej w wysokości 17 złotych za każdy miesiąc, który pozostał do końca trwania umowy.

Bezsporne, a nadto dowód: pismo pozwanej z dnia 6 grudnia 2017 roku – k. 20.

W dniu 12 stycznia 2018 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wystawiła przeciwko E. Z. notę obciążeniową nr (...) na kwotę 918 złotych, płatną do dnia 12 lutego 2018 roku, tytułem opłaty jednorazowej zgodnie z umową sprzedaży energii elektrycznej.

Bezsporne, a nadto dowód: nota obciążeniowa nr (...) – k. 22.

W odpowiedzi E. Z. odmówiła zapłaty należności z ww. noty obciążeniowej.

Bezsporne, a nadto dowód: pismo E. Z. z dnia 24 stycznia 2018 roku – k. 21.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione.

Żądanie pozwu zostało wywiedzione w oparciu o dyspozycję art. 189 k.p.c., stosownie do której powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Zgodnie z treścią przepisu art. 63³ k.p.c. w sprawach o ochronę konsumentów powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz obywateli, a także wstępować, za zgodą powoda, do postępowania w tych sprawach w każdym jego stadium. Za konsumenta uważa się, zgodnie z przepisem art. 22¹ k.c. osobę

fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

W przedmiotowej sprawie E. Z., na rzecz której Miejski Rzecznik Konsumentów S. wytoczył powództwo w niniejszej sprawie, zawarła z pozwaną spółką umowę, która nie była związana z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a zatem Miejskiemu Rzecznikowi Konsumentów w S. przysługiwała legitymacja do wytoczenia niniejszego powództwa.

Przesłankami zasadności powództwa o ustalenie są żądanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa oraz posiadanie interesu prawnego w takim ustaleniu. Przy tym pojęcie interesu prawnego powinno być interpretowane z uwzględnieniem szeroko pojmowanego dostępu do sądów w celu zapewnienia należytej ochrony prawnej (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2004 roku, sygn. II CK 125/03). Nie ma interesu prawnego ten, kto może poszukiwać ochrony prawnej w drodze powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych. Zasada ta opiera się na założeniach, że wydanie wyroku zasądzającego możliwe jest, jeżeli także ustalona zostanie legitymacja czynna powoda oraz po drugie, że wyrok tylko ustalający istnienie stosunku prawnego nie zapewni ostatecznej ochrony prawnej, ponieważ nie jest – w przeciwieństwie do wyroków zasądzających – wykonalny na drodze egzekucji sądowej. Powód nie ma zatem interesu prawnego w rozumieniu powołanego przepisu, o ile może wystąpić przeciwko stronie pozwanej z powództwem, w którym zgłoszone zostaną roszczenia dalej idące – zmierzające do zasądzenia świadczenia, nakazania określonego zachowania etc.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. istnieje wówczas, gdy ma miejsce niepewność co do prawa lub stosunku prawnego pomiędzy stronami procesu. Niepewności tej nie można jednak traktować bez oderwania od konkretnych okoliczności, które pozwalają ocenić tę niepewność, jako stanowiącą realne zagrożenie dla sfery prawnej osoby zainteresowanej, a nie tylko zagrożenie teoretyczne. Inaczej należałoby przyjąć, że powód zawsze ma interes prawny bez potrzeby wykazywania konkretnie istniejącego zagrożenia. Udzielenie ochrony przez sąd następuje zawsze ze względu na istniejącą potrzebę uzyskania poprawy w sytuacji prawnej, m.in. przez uzyskanie stanu klarowności oraz stabilności tej sytuacji. Interes prawny istnieje, gdy żądanie ustalenia ma znaczenie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych (możliwych), ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw (sytuacji prawnej) podmiotu występującego z takim powództwem. Interes prawny w ustaleniu może mieć również taki podmiot, na którego prawa lub obowiązki w jakimś zakresie – rozumianym szeroko – może wpłynąć istnienie lub nieistnienie prawa przysługującego innym podmiotom lub stosunku prawnego łączącego inne podmioty. Musi mieć on jednakże charakter rzeczywisty, a nie wyłącznie potencjalny i nie może być rozumiany subiektywnie, tj. według odczucia powoda, ale obiektywnie, tj. na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Nie należy go ponadto utożsamiać z interesem jedynie ekonomicznym (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 roku, sygn. akt II CKN1047/00, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2001 roku, sygn. akt I CKN 425/00 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, sygn. akt III PR 78/79; OSPiKA 1980, nr 11, poz. 196). Powództwo o ustalenie prawa powinno być skierowane przeciwko podmiotowi, który istnienie tego prawa kwestionuje, czy też narusza albo rości sobie również własne prawa.

W okolicznościach faktycznych sprawy powód Miejski Rzecznik Konsumentów w S. miał interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa na rzecz E. Z., ponieważ strona pozwana przeczyła istnieniu przesłanek do złożenia przez E. Z. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu i domagała się zapłaty opłaty jednorazowej zastrzeżonej na wypadek wypowiedzenia przez odbiorcę umowy sprzedaży energii elektrycznej przed upływem 60 miesięcy od zawarcia tej umowy. Jednocześnie konsumentka nie dysponowała żadnym dalej idącym powództwem, które mogłaby skierować przeciwko pozwanej spółce. Orzeczenie wydane w niniejszej sprawie definitywnie zakończy spór co do tego, czy umowa była ważna i czy E. Z. zobowiązana jest do zapłaty ww. opłaty jednorazowej.

Stan faktyczny przedmiotowej sprawy był co do zasady niesporny – pozwana uznała roszczenie pozwu w całości.

Uznanie powództwa jest aktem dyspozycyjności materialnej pozwanego, który za zasadne uznaje zarówno roszczenie powoda, jak i przyznaje uzasadniające je przytoczone przez powoda okoliczności faktyczne, a w konsekwencji godzi

się na wydanie wyroku uwzględniającego żądanie pozwu (zob. wyrok SN z dnia 14 września 1983 r., III CRN 188/83, OSNC 1984, nr 4, poz. 60). Sąd jest związany uznaniem, jednakże obowiązany jest dokonać oceny, czy czynność ta nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa.

Uznanie przez pozwaną spółkę faktu skutecznego złożenia oświadczenia woli o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu przy zawarciu umowy sprzedaży energii elektrycznej nr (...)_US z dnia 21 lipca 2017 roku nie budzi uzasadnionych wątpliwości w świetle treści załączonych do pozwu dokumentów w postaci umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz pisma pozwanej spółki z dnia 8 listopada 2017 roku, które świadczy o złożeniu przez E. Z. w dniu 27 października 2017 roku oświadczenia uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu oraz wypowiedzenia umowy z dnia 18 grudnia 2017 roku.

Przepis art. 84 k.c. stanowi, że w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (§ 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (art. 84 § 2 k.c.).

Błąd jest to wada oświadczenia woli, polegająca na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. Ustawodawca, choć nie definiuje pojęcia błędu, określa w cytowanym przepisie przesłanki, od których zaistnienia zależy możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Przepis art. 84 k.c. wyodrębnia dwa rodzaje kryteriów prawnie relewantnego błędu, tj. te, których wystąpienie jest nieodzowne dla uznania błędu za prawnie doniosłą wadę oświadczenia woli, oraz te, które wystąpić muszą dodatkowo przy pewnych typach czynności prawnych i łącznie z pierwszymi uzasadniają przyjęcie prawnej doniosłości błędu. W każdej sytuacji błąd musi spełniać dwa kryteria, a mianowicie musi być błędem co do treści czynności prawnej oraz być istotny. Obie te cechy muszą występować łącznie. Nadto w przypadku czynności odpłatnych konieczne jest spełnienia jednej z trzech przesłanek, wskazanej w art. 84 § 1 zd. drugie, a mianowicie, że druga strona: wywołała błąd swoim choćby niezawinionym zachowaniem albo o tym błędzie wiedziała lub z łatwością mogła ten błąd zauważyć.

Pojęcie błędu co do czynności prawnej, użyte przez ustawodawcę w art. 84 k.c. jest szersze niż sformułowanie „błąd co do treści oświadczenia woli”. Oznacza bowiem, że mylne wyobrażenie dotyczyć może jakiegokolwiek elementu czynności prawnej, ponieważ zsumowanie wszystkich składników (prawdziwie i fałszywie przedstawionych) tworzy w rezultacie nieprawidłowy obraz całości. Mówiąc ogólnie, błąd co do treści czynności prawnej, oznacza w istocie błąd co do okoliczności wchodzących w skład treści tejże czynności (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 marca 2016 roku, I ACa 956/15). Stąd też błędem co do treści czynności prawnej jest również błędne wyobrażenie dotyczące przedmiotu świadczenia, np. cech zbywanego towaru w przypadku umowy sprzedaży. Warunkiem istotności błędu w rozumieniu art. 84 § 2 k.c. jest natomiast niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o treści czynności prawnej, zarówno jej podstawy faktycznej lub prawnej, jak i każdego ich elementu, które było przyczyną złożenia oświadczenia woli, przy uwzględnieniu tego, że gdyby składający oświadczenie znał treść rzeczywistości, nie złożyłby tego oświadczenia. Między błędem a oświadczeniem woli powinien istnieć związek przyczynowy. Nie ma przy tym znaczenia, czy błąd odnosi się do faktów poprzedzających zawarcie stosunku prawnego, towarzyszących jego zawarciu, czy też jego skutków. O istotności błędu przesądzać muszą kryteria obiektywne, odnoszone do oceny rozsądnego człowieka, który znając prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści, a jej podstawą powinien być całokształt okoliczności, w tym również rozważenie interesów stron stosunku prawnego (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 maja 2016 roku, I ACa 971/15). Błędem relewantnym w świetle art. 84 k.c. jest zatem jedynie błąd co do treści czynności prawnej, a więc mylne wyobrażenie o którymkolwiek składniku treści konkretnej czynności prawnej (np. przedmiot czynności prawnej, rodzaj czynności, osoba kontrahenta) oraz błąd istotny, to jest tego rodzaju

mylne wyobrażenie, które pozwala przyjąć, że gdyby osoba nie działała pod wpływem błędu i tym samym prawidłowo oceniała sytuację, to nie złożyłaby oświadczenia woli danej treści.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że w świetle twierdzeń pozwu znajdujących potwierdzenie w treści zaoferowanych dokumentów, E. Z. miała mylne wyobrażenie o drugiej stronie umowy oraz o jej treści, a wyobrażenie to zostało wywołane zachowaniem przedstawiciela pozwanej spółki (...), a zatem zostało wywołane przez stronę pozwaną. Poinformował on bowiem E. Z., co stanowiło okoliczność niesporną, że zachodzi potrzeba dokonania zmiany umowy sprzedaży energii elektrycznej, która to zmiana ma charakter jedynie formalny i zmierza do obniżenia wysokości rachunków za energię elektryczną. Nie informował natomiast konsumentki, że jest przedstawicielem innego podmiotu – (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. i że zawarcie umowy na przedstawionych przez niego warunkach oznacza w istocie zmianę sprzedawcy energii elektrycznej na (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W.. Wskazać należy, że przepis art. 84 § 1 zd. 2 k.c. nie wymaga aby wywołanie błędu przez drugą stronę było przez nią zawinione, do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia wystarcza nawet niezawinione wywołanie błędu przez drugą stronę (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 września 2016 roku, I ACa 206/16). Zachowanie zaś przedstawiciela strony pozwanej, który wyraźnie informował E. Z., że treścią umowy jest jedynie zmiana taryfy operatora i oferty cennika, uzasadnia przekonanie, że niezapoznanie się przez odbiorcę energii z umową, nie wyłącza uprawnienia do powołania się na wadę oświadczenia woli w postaci błędu. W wyroku z dnia 14 stycznia 2009 roku (sygn. akt IV CSK 358/08) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że uzgodnienie poszczególnych postanowień umowy w toku negocjacji usprawiedliwia postępowanie podpisującego, który co prawda świadomie nie czyta dokumentu, ale czyni to w przekonaniu, że jego treść odpowiada przyjętym postanowieniom. Podsuniecie mu do podpisu dokumentu obejmującego inną wersję umowy oznacza wprowadzenie w błąd. W takim wypadku strona, która podpisała dokument przygotowany przez drugą stronę nie czytając go, będzie mogła powołać się na błąd. Pozwana, uznając powództwo, przyznała de facto, że okoliczności, w jakich doszło do zawarcia umowy oraz zachowanie jej przedstawiciela mogło wywołać u E. Z. mylne wyobrażenie o treści umowy, zaś zaniechanie dokładnego zapoznania się z jej treścią było usprawiedliwione zachowaniem przedstawiciela strony pozwanej.

Przedmiotowa umowa powodowała dla E. Z. dodatkowe problemy natury organizacyjnej, jak konieczność osobnego opłacania faktur za dostarczanie energii elektrycznej i za samą sprzedaż. Ponadto E. Z. jako osoba starsza dokonuje zapłaty za pośrednictwem poczty, gdzie każdy przelew wiąże się z dodatkową opłatą, nie wspominając już o konieczności ponownego udania się do placówki pocztowej, gdyż rachunki za sprzedaż i dostawę energii nie przychodzą jednocześnie, co dla osoby starszej wiąże się z dodatkowymi niedogodnościami.

Zmiana operatora wiązała się ponadto dla E. Z. z koniecznością opłacania rachunków prognozowanych, które znacząco przewyższały dotychczas płacone przez nią opłaty za zużyta energię. Jakkolwiek na koniec roku pozwana dokonałaby stosownego wyrównania, to do tego czasu E. Z. nie mogła swobodnie dysponować tymi środkami. Wiązało się to wobec powyższego z niedogodnościami szczególnie dotkliwymi w przypadku osób starszych, jaką jest E. Z., które posiadają niewielkie przychody i dla których dostęp do tych dodatkowych pieniędzy może stanowić różnicę pomiędzy zakupieniem bądź nie koniecznych leków, czy nawet jedzenia. Ponadto porównanie cen pozwanej z cenami innych przedsiębiorstw energetycznych wskazuje, że ceny oferowane przez pozwaną są takie same albo nawet znacznie wyższe od tych oferowanych przez konkurencję (decyzja Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2016 roku, nr (...), s. 70-76). Uzasadnia to przyjęcie stanowiska, że gdyby składając oświadczenie o zawarciu umowy sprzedaży energii elektrycznej E. Z. nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, nie zawarłaby tej umowy.

Zgodnie z przepisem art. 88 § 1 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. Oświadczenie w przedmiocie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli objętego umową sprzedaży energii elektrycznej E. Z. złożyła w piśmie z dnia 27 października 2017 roku. Oświadczenie to dotarło do pozwanej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jego treścią, o czym świadczy treść jej pisma z dnia 8 listopada 2017 roku. Oświadczenie to zostało złożone przez konsumentkę z zachowaniem przewidzianego w przepisie art. 88 § 2 k.c. rocznego terminu od dnia wykrycia błędu. Umowa została zawarta w dniu 21 lipca 2017 roku, a E. Z. miała wykryć błąd po doręczeniu jej pisma dotychczasowego

dostawcy energii elektrycznej. Oświadczenie konsumentki o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli o zawarciu przedmiotowych umów zostało złożone w październiku 2017 roku.

Błąd istotny co do treści czynności prawnej jest wadą oświadczenia woli powodującą względną nieważność czynności prawnej. Oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z powodu błędu ma charakter prawa podmiotowego kształtującego, co oznacza, że jego wykonanie kształtuje stosunki pomiędzy stronami prowadząc do przekształcenia nieważności względnej czynności prawnej w nieważność bezwzględną. Sankcja nieważności bezwzględnej oznacza, że czynność nie wywołuje żadnych skutków prawnych w sferze cywilnoprawnej, a stan ten ma charakter definitywny, nie podlegający konwalidacji. Możliwość skorzystania z uprawnienia do uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia zależy wyłącznie od składającego oświadczenie o uchyleniu, a skutek wywołany jego złożeniem następuje ex lege. Uchylenie się od skutków oświadczenia woli znosi ex tunc wszystkie skutki prawne zawartej umowy.

Zważywszy na powyższe, brak zatem podstaw do uznania, że dokonane przez pozwaną uznanie powództwa jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego, czy też zmierza do obejścia prawa.

Mając powyższe na uwadze sąd ustalił, że kontrakt o umowa „Umowa Sprzedaży (...) Elektrycznej nr (...)_US” zawarta pomiędzy E. Z. a pozwaną (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. z dnia 21 lipca 2017 roku jest nieważna ze względu na skuteczne uchylenie się od oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu.

W konsekwencji ustalenia, że umowa, z której wynikał obowiązek zapłaty opłaty jednorazowej za wypowiedzenie umowy sprzedaży energii elektrycznej przed upływem 60 miesięcy od jej zawarcia, jest nieważna, w punkcie II wyroku sąd ustalił, że żądane od E. Z. przez (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. roszczenie wyrażone w nocie obciążeniowej o nr (...) określone na kwotę 918 złotych nie istnieje, jako że zostało oparte o nieważną umowę.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 11 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych powiatowy (miejski) rzecznik praw konsumentów w sprawach dotyczących ochrony indywidualnych interesów konsumenta nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych. Zgodnie z treścią przepisu art. 113 ust. 1 tej ustawy kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić (...), sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Istnienie podstaw do obciążenia kosztami sądowymi należy rozumieć przede wszystkim w kontekście art. 98 § 1 k.p.c., określającego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Innymi słowy, obciążenie przeciwnika nieuiszczonymi kosztami sądowymi może nastąpić wówczas, gdy przeciwnik ten przegrał proces w całości lub w części, pod warunkiem że koszty te były niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Pozwana przegrała niniejszy proces, co uzasadnia obciążenie jej obowiązkiem zapłaty na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie kwoty 30 złotych tytułem opłaty od pozwu, której nie miał obowiązku uiścić powód Miejski Rzecznik Konsumentów S. działający na rzecz E. Z..

SSR Ziemowit Parzychowski

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...).

Dnia 22 lutego 2019 roku

SSR Ziemowit Parzychowski